

ODMEVI NA...

V obrambo komedije

Dušan Mevlja Moram priznati, da sem presenečen, ko vidim, s kakšno naivno benevolenco izrabljajo posamezniki pojem in naziv komedije. V četrti številki letošnje Sodobnosti sem na primer opazil, da je Partljičevo odrsko besedilo Pesnikova žena prihaja, podnaslovljeno s komedijo in v intervjuju v isti številki piše tudi Tone Partljič o svojih komedijah o »ščukah«.

Pó pazljivem branju (da ja ne bi storil občutljivemu avtorju krivice) sem zlahka ugotovil, da tekst Pesnikova žena prihaja ni nikakršna komedija, temveč po svojem žanru in kvaliteti malo daljši skeč ali burka. Moram priznati, da sem se začudil, da je Ciril Zlobec, ki ga izredno cenim kot pesnika in evropsko razgledanega urednika, to besedilo natisnil v Sodobnosti, ki je ena naših osrednjih literarnih revij, saj tega zaradi svoje plitke ravni resnično ne zasluži, prej bi sodilo v kakšno glasilo amaterskih gledaliških delavcev. Ne morem si kaj, da ne bi pomislil, da je urednik ob tem prijateljsko zamižal vsaj na eno oko...

Predem nadaljujem, moram napisati še pojasnilo, ker gre za dramske izdelke Toneta Partljiča. O njegovih burkah sem pisal kritično že večkrat, največkrat o njegovih »ščukah« in vedno je moje pisanje sprejemal ne kot kritiko, temveč kot osebni napad in kot posledico »zavisti, ker ima s svojimi burkami pri občinstvu toliko uspeha«.

Seveda je to kaj slaba in prozorna obramba. Kot dolgoleten gledališki delavec in kot človek peresa, spremljam dogajanja v naših gledališčih in v dramatik, zlasti v sferi komedije in satire. Ne vidim razlogov, čemu ne bi smel o tej sferi pisati in kdo bi mi mogel to iz kakršnihkoli razlogov preprečiti...?

Naj se povrnem k naslovni tematiki: že takrat, ko je Partljič na odru krstil svoje prve ščuke (poznejše besedilo in ščukarske serije, Ščuka, da te kap, ki sem jo videl na ljubljanski televiziji kot neposreden prenos iz celjskega gledališča, je bila le medlo nadaljevanje prvih ščuk in dramaturško izrazit konfekcijsko gledališki polizdelek), sem ob splošni evforiji občinstva in kritike napisal, da tekst o ščukah ni nikakršna komedija, temveč le skeč ali več skečev skupaj, kakor je to na okrogli mizi na Sterijinem pozorju kasneje tudi razsodil pokojni neizprosni gledališki kritik Eli Finči.

V pravi komediji nastopajo značaji, v Partljičevih burkah zgolj tipi, v njih prevladuje cenena situacijska in besedna, včasih izredno profana in primitivna komika. Ampak slovenska kritika tega ob prvih ščukah ni opazila, še celo tako eminenten in strog kritik, kot je Andrej Inkret, je takrat Partljičeve ščuke imenoval komedija. Svojo sodbo pa je začuda kmalu (ko je Partljič svoje ščuke priredil za televizijo) korenito spremenil in jih totalno raztrgal, čeprav je šlo z majhnimi spremembami in dopolnitvami za televizijsko priredbo, za isti tekst.

Ob prebiranju besedila Pesnikova žena prihaja v Sodobnosti in ob napovedi, da bo uprizorjeno v Mestnem gledališču ljubljanskem, sem bil

na moč radoveden, kako bo to »komedijo« sprejela kritika. Predvideval sem, da se bo ponovila slepota kritikov, toda ne, kritika je to pot potrdila moje mnenje. Aleš Berger je v Naših razgledih z dne 12. maja 1989 izvelkel iz Partljičevega odrskega teksta vse, kar je količkaj pozitivnega. Ugotovil je, da je v njem nekaj posrečenih drobnih dovtipov in smešnic, nekaj nedolžnih aluzij in hudobnih bodic na sodobne slovenske pesnike, njihove žene in žirante, nekaj humornih besednih zasukov in razmeroma šaljivih gegov, a v celoti je Partljičeva igra (Berger se izogiba naziv komedija) skrpana precej za silo, razvlečena in na trenutke tudi abotna. Bolestna ženina ambicioznost in vsesplošna pokvarjenost in omejenost pristojnih žirantov začnejo kmalu učinkovati ponavljajoče se in utrudljivo, saj so vendarle preneznatna téma za celovečerno šaloigro, ki v mnogih redundantcah izgublja sapo in opeša že precej pred koncem . . .

Berger torej upravičeno sodi, da ta Partljičeva najnovejša burka ni niti šaloigra, kaj šele komedija. Za komedijo ji manjka dramaturgija značajev in moč pesnika; situacijska komika in besedni vici v pogovornem, zabeljenem žargonu, so za komedijo odločno premalo. In to sem o Partljičevi dramatikii vedno trdil, v najboljših primerih je Tone Partljič spreten burkež, nikakor pa komediograf, za kar se v svojih intervjujih razglašča. Če že vsekakor – graf, potem kvečjemu burkograf . . .

In ker smo že pri burkah in burkežih, naj se vprašam: ali bi dramaturg in umetniški vodja Tone Partljič, ki se sicer načelno drži visokih in strogo umetniških kriterijev (vsaj po njegovem pisanju v javnosti sodeč . . .) sprejel isti tekst Pesnikova žena prihaja, če bi ga napisal drug avtor, na repertoar Mestnega gledališča ljubljanskega? Hudo dvomim . . .

Potemtakem lahko sklepamo, da sta dramaturg in umetniški vodja Tone Partljič in odrski pisec Tone Partljič v prijaznem sorodstvenem razmerju, kajti sicer Pesnikova žena prihaja ne bi bila doživela krsta na odru poklicnega gledališča, saj po svoji vrednosti sodi edinole na oder kakšnega provincialnega (čitalniškega) amaterskega odra, kajpak v primeru, če njegovo vodstvo le ni preizbirčno.

Ob koncu naj zapišem, da vsak skeč, vsaka burka ali vsaka šaloigra pač še ne more biti komedija, pa čeprav jo uprizarjajo na odru poklicnega gledališča, čeprav jo režira eden najuglednejših slovenskih dramskih režiserjev in čeprav utegne pri nezahtevnem občinstvu doživeti tudi veliko repriz.

Od burke, šaloigre in skeča je daleč do prave, zlahtne komedije. Z nazivom komedija se pač ne more končati poljubno odrsko besedilo. Če bi bilo takó, bi bilo pisati komedije otročje lahko opravilo . . .